

DÜN GECE ÇOK ENTERESAN BİR EKONOMİ RÜYASI GÖRDÜM

Sabah akşam merakla izlediğimiz “Ekonomi nereye gidiyor?” haberlerinin etkisi ile midir, yoksa gelen gaz – elektrik faturalarındaki sürprizlerle hemen her şeyin fiyatlarındaki her nedense hep yukarı yönlü “ayarlamalar” karşısında yaşadığımız dehşetten mi oldu pek bilemeyeceğim ama herhalde hepsinin bir arada etkisiyle olacak; dün gece çok enteresan bir rüya gördüm.

Hatırlayabildiğim kadar anlatayım, yorumunu siz yapın:

Uçsuz bucaksız topraklara yayılmış, kum gibi ahalisi olan bir ülkedeymişim.

Yoksulluk diz boyu, herkes “bizi kim kurtaracak?” “Bu işler nasıl düzelecek?” diye bükmüş boynunu birbirinin gözüne bakıp bir umut arıyormuş.

Peki ben?

Rüya bu ya; üstüne üstlük herkes de benden bir şeyler yapmamı bekliyormuş.

*

İşte böyle bir rüyada topluyorum “sen-ben- bizim oğlan” tertibinden bizim takımı, soruyorum:

Bakın işler sakat. Ne yapabiliriz bu durumda?

Az buz değil, dünyanın önemli üniversitelerinden, en saygın hocalarından dersler almış anlı şanlıları da var aralarında ve neredeyse bir ağızdan öneriyorlar:

“Efendim, Nobelli adamın kitabında da yazdığı gibi bu işin tek çözümü yatırım. Yatıracaksın parayı, açacaksın arayı... Bak gör

o zaman.

Ama ne var ki ne bizde para var ne elin oğlu buradan para kazanma umudunda. Ne yazık ki durum bu.

Hesaplattık içeriye; sadece bir tek işçiye iş bulmak için bile 80-100 bin dolar yatırım yapmak gerekiyormuş. Oysa bizde sermaye kıt, elinde olanın da gözü dışarıda. En iyisi biraz daha kolaylık sağlayıp arabı-çorabı demeden yine de dışarıdan yatırımcı çağıralım; kendileri kursun fabrikaları, çalıştırsın işçileri, satsın malları... böylece hem kendisi kazansın hem biz!”

Of offff diyorum ter içinde...

Yahu adamları en sonunda tutup tepemize mi bindirelim? Bugüne kadar hep denemedik mi? Hep vermedik mi? Oldu mu istediğimiz gibi? Üstelik kapan götürdü, memleket dökülmeye devam... Yok mu başka bir yol?

Uyuyorum uyanıyorum, tekrar uyuyorum.

Sanki hiç ara vermemişim gibi gene o rüya...

Rüya bu dedik ya...

Gecenin daha ileri saatlerinde bu sefer de karşıma ihtiyar bir Çinli çıkıyor. Öncesinde ortalarda yoktu, hatırlamıyorum. Ama her nasılsa derdimi biliyor ki, tane tane anlatmaya başlıyor:

Bak oğul, o dert bizde de vardı. Belki sizinkinden de kötüsü. Ama biz o işi kendi başımıza çözdük biliyor musun?

Gözlerimi faltaşı gibi açıp “yapma yahu..” dercesine bakıyorum.

Bir tatlı heyecan...

Bilge biri herhalde...

Bak diyor... Sadece kendi aklımızı kullandık.

Biz bir kere basitçe ikiye ayırdık o senin dediğın işi.

Birincisi, en önemlisi ve en acil olanı insanlara iş yaratmak, ikincisi de tabii ki herkesin düşündüğü gibi iyi para getirebilecek, bu dünyada bizden söz ettirecek kaliteli mallar üretip kendimizi öne çıkarmak.

Bunların ikisi birden olamıyordu ne yazık ki. Çünkü ne yetişmiş adam ne bu kadar sermaye ne de bunları bekleyecek kadar zaman var...

İlkinden başladık: Ucuz yatırım, çok az kazanç ama isteyen herkese iş ve dolayısıyla aş.

Hadi bakalım, kim ne yapabilir deyince bir de baktık ki o sıradan insanlarımız yine çok sıradan şeylerin üretimi için yağmur gibi, basit ama günlük kullanımda yarar sağlayacak yeni fikirler attılar ortaya.

Biz onları biraz daha heveslendirmek için hepsine patentler aldırдық.

Neler olduğunu bilsen gülersin belki de: şarap şişesinin tapasından tut, ceviz kıracağına, çamaşır mandalından tel maşa şemsiyelere kadar... Hani sizin oralarda "her şey 5 liraya, 10 liraya" mağazaları var ya... işte orada ne varsa hepsini kastediyorum.

Şimdi sizde bunlardan hiçbirini kimse üretmiyorlar biliyorsun değil mi? Çünkü bunlar öyle aman aman para kazandırmaz. Sizde yatırım deyince ya otomobil fabrikası ya buzdolabı falan üretmeli, para en az ikiye katlamalı değil mi?

Ama bizim birinci amacımız bunca insanımızın iş bulması, emeğinin değerlendirilmesiydi. İşte bunun için işi patronların kar beklentisine bırakmak yerine tepeden biz yönlendirdik ve çok düşük paralarla sizlere göre kimsenin üretimine girmeyeceği basit işlerin üretim atölyelerini kurduk. Buralarının tek amacı öncelikle bizim insanların yevmiyelerini

garanti edecek makul karlılıklarla çalışmak, çok kar beklemeden ama çok satmak ve bu politikayla bütün dünya piyasasına ulaşmaktı.

Bunu kazanç amaçlı girişimlerle yapamazdık.

Öyle düşünsek ya hiç bu işe girilmezdi ya da kazancı da eklediğimizde koyacağımız fiyatla bu kadar satamaz, işleri büyütemezdik.

Düşündüğümüz gibi yaptık ve başardık.

Siz kendi pazarlarınıza kadar ulaşan bu “çerden çöpten” dediğiniz malları görüp “yahu adamlar bundan ne kazanıyorlar ki bu fiyata satıyorlar?” diye meraklanıyor ama işin inceliğini atlıyordunuz: Biz sadece kendi insanımıza yevmiyesini kazandırıyor, onu boşta tutmayıp üretime sokuyorduk.

Baştan herkes güldü, “bu da sanayi mi?” falan dediler. Değildi tabii, bu “istihdam politikasıydı”.

Evet, o çer-çöp dediğiniz basit malları çok ucuz paralarla bütün dünyaya milyarlarca satıyor ama milyarı aşkın insanımıza iş sağlıyorduk.

Anlayacağın; Çok büyük sermaye aramadık, çok büyük teknoloji aramadık ama bu yolla çok büyük iş hacmi yarattık.

Böylece, en azından halkımız istediğine kavuşmuştu.

Bu, sizin hem istihdam hem döviz kazanalım diye ikisi bir arada yapmaya kalktığınız ama sırf bu nedenle yapamadığınız işin ilk kısmıydı.

-İyi ama bu işlerden ne para kazanılır ne teknoloji ilerler diye konuyu biraz daha açmasını bekledim.

“Evet” dedi. “Ama dedik ya biz bu işi bilerek ikiye ayırdık diye”.

Sonra devam etti.

Bir kere üzerimizden o istihdam yani işsizlik yükünü attık. Üstelik hiç kimseden de ne bir şey bekledik ne taviz verdik.

Haa, bak aynı anda teknolojik yatırım ve üretime de girdik.

Bilirsin, bir ülkede herkesten aynı beceri beklenemediği gibi tüm halkı da hep birlikte eğitemezsin. Ama içlerinden küçük ama yeterli bir azınlık olan olanlar “iyileri” ayırıp daha da ileri düzeylere kadar eğitmek zor değil, altından kalkılamayacak bir külfet de. İşte ikinci kısımda onları alıp belki sizlerden daha da iyi bir biçimde eğittik, önlerine gereken imkanları serdik ve beklediğimiz başarıyı yakaladık. Şimdi onlar teknoloji dünyasında harikalar yaratmıyorlar mı?

Sonuçta ne yapmış olduk peki?

Biz sadece konuyu ikiye ayırıp yürüdük ve yine de hem istihdamı hem teknolojik gelişmeyi sağladık. Yani sizin ulaşmak istediğiniz hedefe ulaşırken yolu kolaylaştırmak için sadece insanlarımızı iki ayrı yoldan yürüttük ve sonuçta hepsini o yüksek ekonomi tepesinde buluşturmuş olduk.

Çünkü bu dik yokuşu yürüyen-yürüyemeyen herkesle birlikte çıkamazdık”.

En son bunları söylediğini hatırlıyorum.

Bu nasıl bir rüyaydı bilemiyorum.

Uyandığımda, daha yataktan kalkmadan ve her sabah olduğu gibi “dur bakalım memleket bu geceyi nasıl geçirmiş” diye hemen televizyonu açtım. Sunucu “Nasıl olup da memlekete daha çok borç verecek finans kuruluşu çekeceğiz”, “bize en kral borcu kim alır” “Kimi çağırsak da ülkeye yatırımlar yapsa” türünden “gönül gezdirme”leri anlatıyor, birileriye “yumurta fiyatlarını düşürmek ve geçimi ucuzlatmak için acaba tavuklara dombra mı dinletsek” gibisinden bir akademik çalışmayı duyuruyordu.

Bu ayın yeniden ayarlanan fiyatlı elektrik faturasını düşünüp televizyonu kapattım. Üzerimdeki yorganı kafama çekip uyumanın yaratacağı tasarrufu düşündüm. Sonra, bir kere daha deneyeyim bakayım, aynı rüyaya devam edebilirsem belki benim ihtiyar Çinli bu işleri kimin hangi aklıyla yapabileceğimiz konusunda da ip uçları verebilir.

Bazen rüyalar bile insanı umutlandırır.

Haksız mıyım?

.